

Spicuri Economice

Adaus lunar la „Libertatea“

Broșura 1. — 1913.

O muncă de mare folos.

Nu de mult foile noastre românești aduceau știrea, că prezidentul Reuniunii meseriașilor români din Sibiu, dl Victor Tordășanu, a așezat într'o singură zi 6 copilași români, la felurite meserii în orașul săsesc Sibiu. Lucrul e a să înțelege așa, că dlui V. Tordășanu i-a mers vestea pentru grija caldă ce poartă băieților români doriți a să așeza la meserii, și dsa știricește prin Sibiu, că unde, la care meseriaș e lipsă de învățăcei?, și apoi pe băieții ce i-se înștiințează, îi conduce și-i așează acolo. Și fiindcă și dsa își are slujba grea, migăloasă și cu răspundere la conzistor, — apoi chiamă pe băieți pe anumite zile, când are răgaz de-a umbla cu ei. Așa nu demult i-au venit 6 într'o zi, și pe toți 6 i-a așezat cu bine.

Mai săptămîna trecută dl Tordășan a avut o altă zi fericită de acest fel, — căci pentru dsa sunt adevărate sărbători sufletești astfel de zile!, — cînd un învățător vrednic, dl Lazar Chirilă din Muncel (în Munții Apuseni), i-s'a înfățișat într'o zi alți șase copii, urniți de dsa din acest un singur sat mic de munte, — să se dea meseriilor, să nu mai rămînă și ei la coarnele aceluiaș plug sărac și — după coada aceluiași una-două biete văcuțe ale părinților lor, după care vor avea să alerge ceialalți frațiori ori sorioare ale lor.

Dl Tordășan s'a bucurat de vederea dlui învățător Chirilă cu platonul de mici Moși după el, și cu drag i-a stat într'ajutor de i-a așezat pe toți șase la feluriji măestri.

Și spre aducere aminte de această zi însemnată în viața lor, când își purtau încă portul lor simplu și alb de mocănuși, — i-a fotografat pe toți la un loc. C'apoi de mine își iau pe ei țoalele pestrițe și negre de învățăcei, — avînd să iasă din ei ca poimîne măestri domni, de care să fie făloși și cei 4—5—6 și cîte 8 frați ce li-au rămas unuia fiecăruia pe-acasă.

Sunt unele adevăruri, pe cari nu le poți repeta din destul și nu le poți spune destul de îndesat și răsunător, ca să fie auzite, crezute și urmate de marea obște a poporului nostru. Și un astfel de adevăr e și acela, că azi e încă rău împărțită munca între fiii poporului nostru, că prea suntem toți la coarnele plugului și prea puțini la breasla meseriilor și a negoțului! Și până ce nu vom avea umplut și acest gol, până atunci neamul nostru nu e deplin, ci îi lipsesc două din cîrjele mari pe cari să răzima alte neamuri ce să țin sus și bine!

Acel care azi într'acolo muncește, ca să umplă aceste două goluri, — slujbă sfîntă și mare face scumpului nostru neam, politică înțeleaptă și departe socotitoare, pentru care vrednicește toate cuvintele de laudă din partea maicii națiuni.

Iaca aci doi bărbați, fiecare în felul seu făcînd foarte prețioase fapte de iubire a deaproapelui și de înțelepciune națională: învățătorul Chirilă a ușurat mult soarta familiilor cinstite țărănești din care a scos pe cei 6 băieți, că doar doi din ei au încă cîte 8 frați, unul 7, altul 4, apoi cîte 2, și, sărăcuții, toți trebuiau să stea grapă pe biata moșioară de munte a părinților lor, a căror „vite“ de purtat economia sunt cîte 7—8 oițe, 2—3 capre și vre-o părăche de văcuțe ce să le dee și lapte, să le are și pămîntul ce au! E cea mai nobită faptă de iubire a deaproapelui de a intra în o astfel de familie, a lua pe unul ori doi din copii și a-i trimite la oraș, la meserie, unde capătă azi toată grija: hrană, cuartir (sălaș) și învățătură, la unele

meserii chiar și îmbrăcămintea (la altele asta o dau părinții). Și dl învățător Chirilă această faptă nobilă de iubire a deaproapelui a făcut'o, cînd a luat din șase case ale satului său cîte un copil de 13—15 ani și l'a dus cu sine la oraș și l'a așezat acolo, spre ușurarea familiei și spre fericirea viitoare a lui.

Iar dacă pentru familiile acelea și pentru copiii aceia, e însemnată fapta dlui învățător, nu mai puțin însemnată este ea pentru marea grijă a neamului, întru buna împărțire a muncii între fiii seil. E un fapt politic prețios aceea ce dl învă. Chirilă a îndeplinit și va mai îndeplini. Căci în felul acesta, ca mâne vom avea sute și sute de familii românești mai multe prin orașele de printre noi, — de vreme ce viitorii măestri aproape toți prin orașele de printre noi să vor așeza, pentru ca să le fie aproape grosul poporului din jur, care să-i caute și susțină, — și prin asta să întărește zi de zi, așa încet și pe nesimțite, românismul în orașe, — lucru de care avem atît de mare și neapărată lipsă!

Ridică, Doamne, tot mai mulți cărturari prin satele noastre, că dl învățător Chirilă din Muncel, cari vor fi ajutați în străduința lor prin bărbați bine înțelegători, ca dl Tordășianu la Sibiu și Andreșcu la Timișoara!

— Un cuvînt încă pentru toți cei ce poartă la inimă înaintarea poporului nostru: Arătați și din privilegiul acestor tuturor, de ce lipsă mare e, ca copiii să cerceteze școala și să se silească a învăța bine carte: Numai pe acei copii îi poți da la meserie, care știu și carte, că altfel nici nu-i primește!

De umblat umblă ei copiii noștri la școală, acolo unde este școală, — dar după ce ies dela școală, lapadă cartea de tot și uită cetitul și scrisul. Aci vine apoi datorința celor buni: Pe copiii isteți dela școală, să nu-i lase să uite cetitul! Iar asta o pot face numai dacă le pun în mână foite ușoare și plăcute lor, ca de

pildă „Foaia Interesantă“ ce să dă ca adaus la aceste foi, apoi prin înființarea de *bibliotecă populară*, din care ei să-și scoată cărți spre citire!

Și la acest lucru să se gîndească toți cei-ce poartă la inimă înălțarea și fericirea acestui neam!

O O O

„N'avem orașe“.

În broșura dela 1 Dec. trecut, spuneam, că e o mare scădere a ființei noastre naționale, că noi Românii din această țară nu avem orașe, — deși orașele sunt puncte hotărîtoare, focare de neapărată trebuință în desvoltarea și viața unui popor. Și spuneam, că gîndul conducerii naționale, ar trebui să se îndrepteze într'acolo, să împingă lucrurile așa, ca să grăbească să ne întărim cît mai repede în orașele în cari suntem și azi mai număroși, făcînd totul ca să le cucerim în scurtă vreme!

Unii ne întrebă *cum* ne închipuim noi că s'ar putea grăbi această lucrare de cucerire a cîtorva orașe maçar? Răspundem: Așa, că așezemintele noastre naționale, culturale, economice, să nu le așezăm tot în orașe prea puternice streine, lacomînd după strălucirea acelor orașe, — ci să le așezăm dintru început în orașe cu mai mult viitor românesc! Iacă cîteva pilde:

Comitetul național, dacă să gîndea la așa ceva, nu-și alegea ca reședință a organelor sale naționale Aradul cel atît de jidovit-ungurit, adunînd acolo în jurul foilor și tipografiei vre-o 40—50 de persoane, ca redactori, ca administratori, ca tipografi, ca mașiniști, ca expeditori, — între cari a treia parte oameni cu familii. Și adună comitetul național dela poporul român pentru foile sale și prin tipografia sa, peste 200.000 cor., pe care le cheltue unde? În Arad, în jidovescul și archiungurescul Arad, în care ei toți abia în-

seamnă o lingură de apă în o vadră! Pe cînd acei 40—50 de Români și familiile celor căsătorii dintre ei, așezați în un oraș ca, de pildă, Orăștia, ar în semna mult, ar întări aci în chip foarte îmbucurător societatea inteligentă, ca și cea de meserieși, sutele de mii ce să cheltuesc cu aceste așezeminte naționale, s'ar mai vărsa și în pungi românești, în prăvăliile românești, la meserieși români, etc. Pe cînd în Arad? Intăresc și îngroașă slănina pe streinii puternici ai aceluia oraș. Comitetul național ar fi întii chematul, care să-și strămute toate ale sale din Arad în un oraș cu viitor românesc, ca Orăștia, Blajul, Seliște, sau alt loc românesc vrednic a fi spriginit să se întărească!

Ar urma apoi să strămuți banca de asigurare din Sibiu iar în un astfel de centru românesc. Să facă apoi ca, de pildă, episcopia dela Orade, care are în Beiuș reședință de vară, să stea mai mult în acest oraș, ori de tot în el, întărind românișmul lui care prea a dat napoi, decît să stee în jidovita Oradea mare. Să stăruie conducerea națională, ce nouele Episcopji, care e vorba să se înființeze, să nu mai fie înfundate în Timișoara, Cluj, Oradea, etc, — ci așezate în centre mai românești! Ori-ce întreprinderi mai de seamă, să fie povățuite a să așeza în astfel de locuri!

O muncă stăruitoare și cu plan în acest fel, ne-ar da în 10—15 ani o înveselitoare schimbare la față a multor orașe, și o schimbare la față în bine a viitorului neamului nostru în această patrie!

Pe lîngă cele amintite în numărul trecut, ar fi orașe asupra cărora se se îndrepteze luarea aminte a comitetului: Lugojul, cu a 3-a parte locuitori români, Beiușul cu aproape jumătate români, Năsăudul, cu două trei mii Români!

Dar așa că noi ne așezăm cu Vlădicile noastre, cu băncile noastre, cu foile noastre, în cele mai mari orașe streine, — nu vom ajunge nici peste 200 de ani să avem și noi un oraș românesc! Deși l'am putea avea!

Viierit.

Scopul acestor „Spicui Economicice“ fiind de a da poze de preț din felurii rami ai economiei, — începem în cărțile pentru anul 1913., traducerea părților mai însemnate și de lipsă a fi cunoscute despre vin și îngrijirea lui, chiar de pe cînd e încă numai must, — după o broșură anume scoasă de sub tipar de ministeriul reg. ung. de agricultură. Sunt îndrumări scrise de directorul școlii de economie de Keszthely, întocmite pe înțelesul poporului. Pe alocurea sunt chiar drăgălașe aceste pagini de știință, date în formă ușoară, și vor fi cetite cu plăcere și de omul fără multă știință, — iar abonații acestor foi la sfîrșitul anului, să trezesc cu 12 broșurile de acestea în care vor afla multe învățături economice prețioase, — și legîndu-le pe toate laolaltă, au o carte economică de folos pe masa lor, — dată ca premiu gratuit celor-ce au ținut „Libertatea“ cu adausele sale, din cari fac parte și aceste „Spicui Economicice“.

Iaca ce ne spune directorul economic din vorbă, despre must și despre vin. Vom da în traducere următoarele capitole:

Părțile din cari stă mustul; ferberea mustului; Ce sunt drojdiuțele de vin și înrîurirea lor asupra părților mustului;

Pregătirea feluritelor soiuri de vin: alb, șiler, roșu, de Samarot, de dessert, — etc;

Îngrijirea ce e a să da vinului, deja dela culesul strugurilor până la limpezirea lui ca vin;

Cum poți îmbunătăți mustul, ca să dobîndești un vin mai bun? Punerea de zăhar (cît, cînd, în ce măsură?), punerea de spirt;

Boalele vinului; vindecarea lui de oțetire, de acrire, de a se întinde ca moarea, de mirosul de butoiu, de mucegaiu; mirosul de ou stricat, afumat, — etc.

Și fiindcă vedem că tot mai mulți Români ai nostri să dedau cu cultivarea de viie, e bine să știe îndrumările de mai jos, scrise ușor pentru popor și traduse de noi pe înțelesul tuturor. Iată-le:

Părțile din cari stă mustul.

În mustul tuturor strugurilor, să află, cu puține abateri, tot aceleași părți singurate, cari îl formează, — doar cu acea osebire, că are înrîurire asupra lor: soiul,

locul și umblarea vremii, făcînd ca din singuraticele părți ale vinului, cutari să fie dară mai multe ori mai puține. În un soi de struguri e mai mult zahăr de strugure, în altul mai mult acid, în struguri mirositori sunt mai multe părți mirositoare, în alții mai puține! Dar peste tot luat, la strugurii bine copti, să află: în 100 kilograme de must:

77—	kilograme de apă
20—	” ” zahar
0·6	” aciduri
0·6	” piatră de vin
0·4	” săruri minerale
1·4	” alte materii

Fiecare om cu viie e bine să cunoască acest lucru și să știe el însuși cerceta, cît zahăr e în mustul ce i-l'au dat strugurii lui, căci după asta i-se plătește de cumpărători cu preț mai mare ori mai mic. După conținutul de zahăr judecă cumpărătorii tăria vinului ce va ieși din must și și aceea că cum de bine să va ținea. Mustul slab poate fi ajutat, dîndu-i-se la timpul seu (nainte de ferbere) zahăr, dar ca să știi s'o faci asta, trebuie să cunoști, cît zahăr să află în must. Iar asta o știi ușor, cu ajutorul măsurătorului de must (proba) care e împărțit pe 36 linioare, fiecare linioară arătînd un grad de zahăr. Măsurătorul are la capul din jos un glob în care e argint viu și care slujește și de arătător de căldură. Proba numai atunci arată bine, dacă măsurătorul de căldură, arată 17 și jumătate grade căldură. De nu, trebuie să încălzim un pic mustul ca să aibă atîta căldură, altfel măsura nu e acurată. Un must ce a început oit de cît să fiarbă, nu-l mai putem măsura, căci prin ferbere zahărul din el a început a scădea (prefăcîndu-se în spirit) și așa proba arată mai puține grade decît a avut mustul în adevăr. (Cumpărătorii vicleni merg de iau mustul la cîteva zile după stors, cînd a început a ferbe, și atunci măsurîndu-l arată că are grade puține și îl plătesc mai slab, — deși ei știu că la stoarcere a avut grade mai multe, așadar e de fapt mai bun decît îl arată a cum proba!).

Ce-i „ferberea“ mustului.

Să punem în o sticlă de un litru și jumătate, must curat alb, lăsînd de-asupra în sticlă un pic de loc gol. După 12—24 ciasuri vom vedea, că din must să ridică în sus mici beșicuțe de aer, care să înmulțesc tot mai tare și mustul să tulbură, apoi numărul beșicuțelor va începe să scădea, iar peste 5—10 zile înceată de tot ridicarea beșicilor, mustul să limpezește, și pe fundul sticlei să așează o materie de culoare galbină brună.

Această purtare deosebită a mustului, o numim noi „ferbere“, care aduce cu sine acea schimbare, în urma căreia mustul își perde gustul dulce, zahărul din el să descompune (să desface) și în locul lui mustul își capătă un miros plăcut și, delă acidul carbonic, un gust pișcător, — și avem o beutură cu conținut de spirt, — adică prin ferbere, mustul s'a prefăcut în vin. Materia adunată pe fundul sticlei, e mai ales drojdii, cărora le zicem drojdii de vin. — Tot prin această schimbare trece mustul în butoiu, — doar că mai încet, în vreme mai îndelungată.

Ce e aluățelul care face ferberea în must?

Dacă femeea vrea să ne facă colaci, ia drojdiuțe și mîindu-le în apă le mestecă cu fărina albă, frumoasă, sau cînd vrea să coacă pâne, mestecă bine aluatul cu fărina, frămîntîndu-le, — apoi le pune la loc mai cald, ca „să crească“.

Și la dospirea pâinii, tocmai cum arătarăm că să înțimplă la must, să formează beșicuțe de aer, deși aci nevăzute, cari neputînd să iasă afară ca cele din must, trag după sine umflarea aluatului, făcîndu-l plin de găurele, ca o sponghie. Și aci s'a petrecut o ferbere, ca și la must, dar căreia aici îi zicem „dospire“, care a preschimbât părțile de zahăr aflătoare în fărină, în altă materie, care ni-i de lipsă pentru a ni-se da pânea bună.

Dacă o bucățică de drojdiuțe ce luăm din prăvălie, (ori de aluat de pâne) vom pune-o sub un ochian măritor, care îți arata un lueru de 600 de ori mai mare decum e, — atunci vom vedea naintea noastră mii și mii de corpuri mici, cît capul unui ac cu gămălie, — aceia sunt bureții aluatului, care au însușirea de a preschimba zăharul din jurul lor în alte materii.

Tot forma aceasta o au și bureții din drojdiuțele de vin, cari prefac mustul.

Dar acum ne poate întreba cineva: de unde vin acei bureți de drojdiuțe în must, căci noi n'am pus în el drojdiuțe, nici aluat? Apoi lucrul vine de acolo, că astfel de bureți mici, nevazuți de ochiul omenesc, să găsesc milioane de milioane pe pămînt, și floarea, sămînța lor, e atît de mică, încît plutește în aer ca praful cel mai ușor și fin.

Acea sămînță de bureți de aceștia, să așezează pe toate poamele, pe boabele strugurilor, pe prune, pe mere, — și așa cînd stoarcem mustul, sămînță acestor bureți, (adecă de părți de drojdiuțe dospitoare) trece în must, și acolo, la umezeală, să desvoaltă, să face bureți cari atacă zăharul, prefăcîndu-l în spirt, — după cum li-i rînduit lor de fire, de Dzeu.

(Vom arăta ce înrîurire au acești bureți dospitori asupra părților din care e format mustul și cum îl prefac în vin, etc.)

O O O

Evreii.

Un popor, dela care multe putem învăța, este cel evreesc (jidovesc). Nu au țară anumită, cum au Francezii, Nemții, Italienii, Românii, etc., să zici că aia-i Țara Jidovească. Par'că nu ne putem închipui cum ar putea trăi Evreii, ei de ei, cu Impărat și cătane de-a lor, în o țară anume jidovească.

Imprăștiați cum sunt peste tot rotogolul pămîntului, ei totuși stăpînesc țările, prin averea și mintea lor. De mergi în

America — vei nimeri aci Evrei. De mergi în țara Angliușului — vei întâlni și acolo. De vrei să scapi în Franca — afli fii lui Avram. De cauți să fugi în Italia, Turcia, Rusia, România, — pretutindeni vei afla sămînța lui Israil. Iar la noi? Unde nu-i afli? Doar la coarnele plugului și la sapă nu. Încolo, pe tot locul. Nu trebuie să-i cauți, că te poticnești de ei.

Ungurilor le place să tot trimbițeze că-i a lor țara asta. Dar de cutrierăm satele și orașele, ușor aflăm, că prăvăliile (boltele) cele mai multe sunt — jidoveștil Crîșmele — aproape toate, — jidoveștil. De vrei să vinzi niște prune, nuci, mere: îți vine acasă Evreul. De-ți ouă găinile — vine și-ți ia Evreul sporul. Și așa mai departe. Invîrte-te cum vrei, unde vrei și cînd vrei: cu Jidovul te trezești în fața ta peste tot locul. Ungurul să înfoaie, fală-goală, prin cele cancelării păcătoase, și de nu l'ar viri ministeriul în toate slujbele plătite, ar inghiți tot șapte goale și una fără pită.

Să nu credem însă, că Evreii nu încap și ei în slujbele statului. Incap ei dacă vreau, mai bine decît Ungurii și acolo. Nu e dregătorie, unde să nu fie apucat și Evrei, începînd dela notarii comunali până sus la ministri. Profesorii dela Universitățile (școalele cele mai înalte) ungurești, mai mult de jumătate sunt jidovii!

Toate aceste ne dovedesc deșteptăciunea șireată a acestui popor, care ni-l arată cum să zbate, să îndeasă înaintea, să zvîrcole, face tot ce să poate, pentru a răzbi peste alte popoare și a le stăpîni, fericindu-se pe sine cît să poate mai mult.

Iar mijloacele prin care ei să străduiește, și și izbuțește, a să ținea pe gîtul altor popoare, — sunt: banii și învățătural. Și una și alta! Că nici banii numai singuri nu te pot face tare și mare în lume, dar nici învățăturala singură, fără avere. De-aceea pe Jidani îi vezi lucrînd cu puteri încordate a înaintea cît mai mulți pe tărîmul științelor de tot felul, apoi pe a negoțului și a meseriilor, și peste tot locul a-și agonisi și bani mulți, cari dau razim, tărie, învățăturalii.

Vom arăta cîteva pilde despre munca și strădania de acest fel a Jidanilor prin cele țări pe față pămîntului, — pentru ca cei-ce au cap, să înțeleagă, și învățatură pentru a noastră viață din ele să-și tragă!

Să vedem de pildă, purtarea Jidovimei în jurul războaielor dintre țări și popoare.

Popoarele mai au și azi între ele neînțelegeri (unele pricinuite, ațîțate, puse la cale, chiar de Jidovi) pentru cari poartă între ele războaie. Jidovii nu ar merge la bătaie, — Doamne ferește, (că vezi aici e primejdie și să întimplă multă moarte de om). Dar după-ce războaiele sunt pe sfîrșite, — vine vremea împrumuturilor, căci trebuie reparate perderile și cheltuelile avute cu războiul. Cine își zdrîncăne atunci pungile cu aur, îmbiindu-se să le dea bani împrumut?

Jidovii cei bogați, ori băncile lor în care și-au grămădit în vremile de pace grămezile de aur, stoarse cu dreptate ori cu mișeliile. Și statele-s silite a lua împrumuturile, dacă și ele, ca vecinii cei răi, nu se pot înțelege prin bună pace ci sar cu arma unul pe altul. După-ce se satură de bătae, care e grozav de cu cheltuială, pun pace și acum le trebuie bani mulți ca să pună la loc stricăciunile cele mari, spre bucuria bancherilor evrei, celor putrezi de avuți, ca frații Rotschild (cetește: Rocild) din cari unul e cu grămada de aur în Viena al doilea în Paris (Francia), al treilea în Londra (Anglia); apoi Mendelsohn, Bleichröder în Germania, Kuhn, Loeb în New-York. Și alți nenumărați.

Și aci se arată apoi istețimea lor de a strîmtora chiar și statele cari au lipsă de ajutorul lor: Cînd acestea, silite de nevoi, vin de le cer bani, marii bancheri evrei, înțelegi între ei, le zic: Vă dăm banii doriți, dacă însă vă obligați, ca fraților nostri trăitori în țara voastră, să le faceți cutare și cutare ușurare, cutare și cutare soarte mai dulce decît altora! — Și conducătorii statelor strîmtorate, trebuie să se invoiască, căci cu mâna goală n'au ce căuta acasă! Sau cum îți poți închipui că guvernele

ungurești au venit la gîndul să pună prin lege acum vre-o 15 ani, religia jidovească pe aceeași treaptă cu religiile creștine din țară, — lucru ce pîn'aci n'a fost?

— Numai zilele trecute a pățit'o Țarul Rusiei. Copilul lui, singurul lui fecioraș, băiat de 9 ani, căzînd în o boală gîngășă, de nu mai știu toți doctorii dela Curtea împărătească și din toată Rusia, ce să mai cerce cu el, — cineva i-a zis Țarului că este în Berlin un medic vestit a fi foarte meșter tocmai în boala asta de care suferă copilul împăratului. Să cerce și cu acela. S'a codit cîtva timp împăratul, că știa că acel doctor e Jidan și Neamț (din Germania) și nu bucuros să ruga de un astfel de om. Dar ce nu face un părinte pentru copilul său? Și-a călcat pe inimă și l'a pof-tit să vie să-și încerce și el știința.

Știți ce a răspuns Evreul? »Vin, a zis, întii pentru plata de 50.000 ruble (120.000), a doua dacă Maestatea Ta îmi făgăduiești că vei nimici cutare și cutare legi, două legi, ce opresc Jidanlilor din împărăția Ta, ajungerea la cutare și cutare trepte de viață în stat! (Că în Rusia, ca și în România, Jidovii n'au atîta drepturi ca ceilalți cetățeni, ci sunt dați mai înapoi). Și ci-că Țarul a făgăduit că-i va împlini cererea.

Iată-l, mă rog, pe Jidan, folosindu-și știința, puterea, averea și tot, pentru a spori bunăstarea și a fraților seil

Iar acum în vremea războaielor, cînd statele au lipsă de bani, și după războaie, cînd iar au lipsă, încă doaremai mai mare, — Evreii bogați, încît să cere dela ei, storc dela state ușurări pentru frații lor din acele state, — și ei cîștigă așazicînd biruințe întregi, fără a fi jertfit sînge sau ban, — numai fiindcă, prin muncă încordată și stăruitoare, au ajuns la avere și prin știință la prețuire, la în săm-nătate! — Chiar acum o cearcă cu România. În România Jidovii n'au drept a fi proprietari de pămînt (ca să nu mai aibă poftă a scoate prin înșelăciuni pămîntul dela poporul de rînd, care nu-i așa speculant și e ușor înșelat de Evrei).

Dar să nădăjduim că stăpînirea română nu să va lăsa biruită de cereoile bogatanilor cu perciuni.

— *Își ocrotesc apoi toate ale lor*, își coper și iartă slăbiciunile, chiar relele, și își încuragiază binele. Prin îmbulzirea lor peste tot locul, au ajuns a fi aproape tot ei hotărîtori la gazetele ungurești, în viața partidelor politice, ba unele partide, de pildă cel socialist-democrat din Ungaria, îl au de tot în mîna lor. Pentru aceea vei vedea pe acest partid tunînd și fulgerînd contra *averilor bisericesti* a bisericilor creștine, — că ci-că bisericile astea prea-s stăpîne pe averi mari! Ar trebui luate și împărțite între popor! (C'apoi dela popor le scot Jidovii cu ajutorul crîșmei, cămătăriei, și celorlalte mijloace »cinstite« ale lor!) Dar nu vei auzi nici odată acel partid strigînd contra averii lui Rotschild, deși aceea face mai mult decît a tuturor bisericilor creștine din Austria, Germania, Franca, Anglia la un loc!

Ce vedem noi din toate astea? Că, muncind cu sîrg ca să-ți agonisești în vreme de pace avere sufletească și materială pe cale cinstită, ajungi ca în zile grele pentru țară, să ai înșămîntate mare! Iar avînd înșămîntate, poți în astfel de ceasuri hotărîtoare să-ți zmulgi ție și fraților tăi drepturi, pe care altfel nu le căpătai!

Oare România, de care au așa lipsă azi și Austroungaria și Rusia, — n'ar putea urma pilda bancherilor Evrei sau a doctorului Evreu-German dela Berlin, — cerînd și ea epntru prețioasa sa alipire la Austro-ungaria, o ușurare de soarte fraților sei din această împărăție?

Iar noi cu toții, micii și mari, să scoatem învățătura ce e de scos: să ne năzuim și noi a ne înarma cu armele bogăției sufletești și materiale, care să spriginesc și întregesc una pe alta, — căci cu atît vom ajunge mai curînd prețuiți și ca oameni singuratici și ca neam!

Ce e *bun*, să învățăm dela ori-cine, și dela Jidani, — numai ce e rău în ei, să nu se lipească și de noi!

ȘTIRI ECONOMICE

Meșteșugurile casnice, în mănăstirile din Țară.

Foile economice din România spun, că în mai multe mănăstiri din România, — și România are mănăstiri multe! — s'a luat hotărârea a se da de nou cea mai mare luare aminte lucrului de mână casnic: în mănăstirile cu călugări să vor cultiva meșteșugurile casnice, în cele de călugărițe lucrul de mână femeesc, — prefăcîndu-se astfel acele mănăstiri în tot atitea școli economice practice, la cari vor putea merge sa iee învățături foarte folositoare tinerii economi și fetele doritoare a învăța lucruri de mână istețe și frumoase.

Adecă în România și mănăstirile să pun acum, în slujba poporului și în folosul lui, nu numai sufletesc, duhovnicesc, ci iaca și ca școale de lucru de mână. Deși altfel și cele lalte școli din țară dau învățatură bună și în privințele astea.

Dar la noi? Cine să gîndește la noi la înființarea macar unei școli de acest fel, — zi-i »curs de iarnă« de trei patru luni macar! — Nimel Al nostru popor n'are lipsă de așa ceval Nu, ai nostri oameni pot perde toată iarna în neștire că ce să facă, pentru-ca în primăvară să meargă să-și cumpere până și coadă de sapă dela oraș!

Sășii nostri demult țin cursuri de acestea practice, cu poporul lor iarna. Și de noi nu să prinde nimic!

Și doar cite-un curs de acesta — un fel de școală de mănăstire, de care vorbim, — ar putea susține în jurul seu fiecare bancă românească, prin ce s'ar făce pe sineși iubită în ochii poporului din jur și ar face și o slujbă națională prețioasă. Ar putea arangea Despărțămintele Asociațiunii, chiar chiar comunele bisericesti mai mari.

*

Pușina învîrtire la poste. Urmărilor anului rău și a strîmtorării ce o mai face și teama de războiu, — din pricina căreia băncile mari adună banii și-i țin gata pentru zile grele pentru stat, — să vede mai limpede doar ca de ori-unde aiurea, din învîrtirea dela postă. Povesteam într'o zi cu un curier postal. Era în ziua de ajun a Crăciunului apu-

sean. Imi spunea: Uite, dle, anul trecut, și în alți ani regulați, cum e azi, eu duceam în oraș în cele 4—5 uliți prin cari umblu, cite 200—250 buletine (fracturi) de pachete! Adecă mai la toată casa sosea un pachet cu daruri de Crăciun, trimise dela cutare rudenie ori procurate din cutare oraș mare. Azi, iaca, am 16 (șasesprezece) pachete de toate! Parinții (din alt oraș) nu mai trimit copiilor lor de aici, sau copiii părinților aflători aici — nici aduce nime-neara daruri din străinătate, din alte părți de țară! Nimic! — Intr'altă zi imi spunea: Uite, dle, lucru care nu mi-s'a mai întimplat de cînd sunt curier postal: Dta ești azi singurul »fericlt« care capeți iacă niște bani pe postă, — încolo n'am nici un singur mandat postal pentru nici un locuitor în raionul în care eu duc posta! A săcat de tot învîrtirea de bani, de pachete! Tot semne de lipsă mare!»

Intre astfel de împrejurări, de bună samă e cuminte omul care azi, nainte de a da un ban din mână, să gîndește bine, de trebuiește acela dat, ori să poate lipsi de lucrul pentru care era să-l dee, și să și-l țină. Ori-cînd, dar acum mai mult ca ori-și-cînd, e bine să fim cruțătorii

*

Starea sămănturilor în România, precum spun dările de samă de pe Novembre, — a urmat a fi și ea, prin ploile prea multe, — mai tristă ca mai dătătoare de nădejdi. Numai în Moldova și Dobrogea au fost ploi mai puține, totuși din pricină, că pămîntul era moale de tot, plin de apă, nici acolo nu s'a putut lucra și sămăna decît foarte puțin, încolo în Muntenia mai nimic! Nutrețurile și cucuruzele s'au stricat pe cîmp; sfeclele de zăhar au rămas în pămînt neputînd fi trimise la fabricele lor, — și altele. Știri tare slabe economice și din Țară, prevestind în anul 1913 un an economic slab.

Ca și pe la noi.

*

Carnea de cal, care în mai toate orașele mari din lume, e azi mîncată de păturile sărace, începe a fi căutată și în unele orașe ale României. În București să începe tă-

iarea ei în curînd. Măcelăria de acest fel de carne, va fi pusă sub controla (cercetarea) zilnică a inspectorilor veterinari.

O O O

Întrebări și răspunsuri.

Intrebarea 3: V'am ruga să aduceți prin foaie și ceva poze economice despre economia de cîmp în hotarul comasat de curînd, din toamnă, că s'a comasat și la noi și mulți nu știu ce se face cu noua moșie, că felul vechiu de lucrare nu li-să mai potrivește.

P. R. din Vărm.

Răspuns: Vi-am sta bucuros la îndemînă cu poze despre lucrarea în hotar după comasare, și vi-am da în aceste „Spicuri“ un șir întreg de îndrumări din peana unui scriitor econom, — dacă nu v'ați putea ajuta altcum. Dar vezi tocmai la acest neajuns al economilor noștri s'a gîndit cu ani înainte fiertatul preot Izidor B l a g a din Lancrăm (lingă Sebeșul-săsesc) și a scos în traducere o cărtică sub titlul „După Comasare“, scrisă de un foarte practic preot săsesc pentru poporul săsesc. Și acolo află îndrumări aievea cuminți despre ce și cum să începi lucrul tău economic după comasare. Broșura o capeți cu 50 fil. (și 5 fil. de poștă) prin noi, dela Reun. Econ. de aici. Puneți-vă 10—12 inși, cîți voiți a o avea, și trimiteți de-o dată banii pentru ea.

Intrebarea 4: Fiind foarte năcăjiți pentru-că n'am putut sămăna grîul de toamnă, și ar trebui să sămănăm de primăvară, ne-ar trebui cel puțin un vagon. Unde am putea căpăta?

V. Al. din Chim. (și alții).

Răspuns: Indreptați-vă cu întrebarea Dvoastră către banca „Agricola“ din Hunedoara (Vajdahunyad) care face negoț de bucate și către „Magazinul Agricol“ din Sebeșul-săsesc. Aceste firme credem că Vă pot servi cu grîul dorit.